

men determinatus est effectus ad quem illud sacramentum ordinatur. Unde non oportet quod per unum altaris sacrificium tota pena eorum qui sunt in purgatorio, expietur; sicut etiam nec per unum sacrificium quod aliquis offert, liberatur à tota satisfactioe debita pro peccatis: unde & quandoque plures Missæ in satisfactioem unius peccati iunguntur. Credibile tamen est quod per divinam misericordiam, si aliqui de specialibus suffragiis superstit his pro quibus sunt (ut si eis non indigeant) aliis dispenseretur pro quibus non sunt, si eis indigeant; ut patet per Damasenum in sermone de dormientibus (inter med. & fin.) sic dicentem: *Vere Deus tanquam iustus committitur impotenti possibilitatem; anquam sapiens defectum; commutacionem negotiabitur: quæ quidem negotiatio attenditur, si id quod deest uni, alteri suppleat.*

QUÆSTIO LXXII.

De oratione respectu Sanctorum qui sunt in patria,

in tres articulos divisa.

DEinde considerandum est de oratione respectu Sanctorum qui sunt in patria: & circa hoc queruntur tria.

Primo, utrum Sancti orationes nostras cognoscant.

Secundo, utrum eos interpellare debeamus ad orandum pro nobis.

Tertio, utrum orationes eorum pro nobis fuisse semper exaudiantur.

ARTICULUS I.

Utrum Sancti orationes nostras cognoscant.

S. Thom. IV. dist. XLV. quæst. III. art. 1. & seq.

AD primum sic proceditur. Videtur quod Sancti orationes nostras non cognoscant. *Isai. LXIII. 16. Tu pater noster es, & Abraham nescivit nos, & Israel ignoravit nos: Glossa (interl.) dicit, quod, mortui Sancti nesciunt, quid agant vivi, etiam eorum filii: & sumitur ab Augustino in lib. de Cura pro mortuis agenda (cap. XLII.) ubi hanc auctoritatem inducit: & sunt hæc verba Augustini ibidem: *Si tanti Patriarche quid erga populum ex his procreatum ageretur, ignoraverunt, quomodo mortui vivorum rebus, atque actibus cognoscendis, adiuvandi que miserentur?* Ergo Sancti orationes nostras cognoscere non possunt.*

Præterea. IV. Reg. XXII. 20. dicitur ad Josiam Regem: *Idcirco, scilicet quod flevis-*

ti coram me, colligam te ad patres tuos. ut non videant oculi tui mala omnia que sum inducturus super locum istum. Sed in hoc nullo modo per mortem Josie subventum fuisset, si post mortem quid genti suæ eveniret, cognosceret. Ergo Sancti mortui actus nostros non cognoscunt; & ita non intelligunt nostras orationes.

3. Præterea. Quanto aliquis est in caritate perfectior, tanto magis propinquus in periculis subvenit. Sed Sancti in carne viventes proximis, & maxime sibi conjunctis in periculis consulunt, & manifeste auxiliantur. Cum ergo post mortem sint multo majoris caritatis, si facta nostra cognoscerent, multo amplius suis caris, & conjunctis consulere, & auxiliarentur in necessitatibus: quod facere non videntur. Ergo non videntur quod actus nostros, & orationes nostras cognoscant.

4. Præterea. Sicut Sancti post mortem vident Verbum, ita & Angeli, de quibus dicitur *Matth. XVIII. 10. Angeli eorum semper vident faciem Patris mei.* Sed Angeli Verbum videntes non propter hoc omnia cognoscunt; cum à nescientia minores à superioribus purgentur ut patet per Dionysium in VII. cap. Cælest. Hierarch. (à med. & cap. VI. Eccles. Hierarch. sub fin.) Ergo nec Sancti, quamvis Verbum videant, in eo nostras orationes cognoscunt; & alia quæ circa nos aguntur.

5. Præterea. Solus Deus inspector est cordium. Sed oratio præcipue in corde consistit. Ergo solius Dei est orationes cognoscere. Non ergo Sancti nostras orationes cognoscunt.

Sed contra. Super illud *Job XIV. Sive nobiles fuerint filii ejus, sive ignobiles, non intelliget,* dicit Gregorius XII. lib. Moral. (cap. XIV. à princ.) „ Hoc de animabus sanctis „ sentiendum non est, quia quæ intus omnium „ potentis Dei claritatem vident, nullo modo „ credendum est quod sit foris aliquid quod „ ignorent. Ergo ipsi orationes nostras cognoscunt.

Præterea. Gregorius in II. Dialog. (cap. XXXV. à med.) dicit: *Anima videmus Creatorem angusta est omnis creatura: quantumlibet enim parum de luce Creatoris aspexerit, breve fit ei omne quod creatum est.* Sed hoc maxime impedire videtur quod animæ Sanctorum orationes, & alia quæ circa nos aguntur, cognoscant, quia à nobis distant. Cum ergo distantia non impediat illa, ut ex prædicta auctoritate patet: videtur quod animæ Sanctorum cognoscant orationes nostras, & ea quæ hic aguntur.

Præterea. Si ea quæ circa nos aguntur, non cognoscerent, nec pro nobis orarent, quia defectus nostros ignorarent. Sed hic est error Vigilantii, ut Hieronymus dicit in epist.

epistola contra eum (inter princ. & med.) Ergo Sancti ea quæ circa nos aguntur, cognoscunt.

Respondeo dicendum, quod divina essentia est sufficiens medium cognoscendi omnia: quod patet ex hoc quod Deus videndo suam essentiam omnia intueatur. Non tamen sequitur quod quicumque essentiam Dei vident, omnia cognoscant, sed solum qui essentiam Dei comprehendunt; sicut nec in principio aliquo cognito consequens est omnia cognosci quæ ex principio consequuntur, nisi tota virtus principii comprehendatur. Unde cum animæ Sanctorum divinam essentiam non comprehendant, non est consequens ut omnia cognoscant quæ per essentiam divinam cognosci possunt. Unde etiam de quibusdam inferiores Angeli à superioribus edocentur, quamvis omnes essentiam divinam videant. Sed unusquisque beatus tantum de aliis rebus necessarium est ut in essentia divina videat quantum perfectio suæ beatitudinis requirit. Hoc enim ad perfectionem beatitudinis requiritur ut homo habeat quicquid vult, nec aliquid inordinate velit. Hoc autem recta voluntate quilibet vult ut ea quæ ad ipsum pertinent, cognoscat. Unde cum nulla rectitudo Sanctis desit, volunt cognoscere ea quæ ad ipsos pertinent: & ideo oportet quod illa in Verbo cognoscant. Hoc autem ad eorum gloriam pertinet quod auxilium indigentibus præstent ad salutem: sic enim Dei cooperatores efficiuntur, quo nihil est divinius, ut ait Dionysius I. cap. Cælest. Hierar. (in med.) Unde patet quod Sancti habent cognitionem eorum quæ ad hoc requiruntur. Et sic manifestum est quod in Verbo cognoscunt vota, & devotiones, & orationes hominum qui ad eorum auxilium confugiunt.

Ad primum ergo dicendum, quod verbum Augustini intelligendum est de cognitione naturalium animarum separatarum: quæ quidem cognitio in sanctis viris non est obtinebrata, sicut est in peccatoribus: non autem loquitur de cognitione quæ est in Verbo, quam constat Abraham eo tempore quo hæc dicta sunt per Isaiam, non habuisse; cum ante Christi passionem nullus ad visionem Dei pervenerit.

Ad secundum dicendum, quod Sancti, licet post hæc vitam cognoscant ea quæ hic geruntur, non tamen credendum est quod afficiantur doloribus, cognitis adversitatibus eorum quos in hoc sæculo dilexerunt: ita enim repleti sunt gaudio beatitudinis quod dolor in eis locum non invenit. Unde si cognoscant eorum infortunata post mortem, nihilominus dolori eorum consulunt, si ante ejusmodi infortunia de hoc sæculo subtrahantur.

Sed forte animæ non glorificatæ dolorem aliquem sentient, si incommoda carorum suorum perciperent. Et quia anima Josie non ita

itim glorificata fuit à corpore egressa, quantum ad hoc ex hac ratione Augustinus (lib. de Cura pro mortis gerenda, cap. XLII. XI. & XV.) concludere nititur, quod animæ mortuorum cognitionem non habeant de factis viventium.

Ad tertium dicendum, quod animæ Sanctorum habent voluntatem plenarie conformem divine voluntati etiam in volito. Et ideo quamvis affectum caritatis ad proximum retineant; non tamen eis aliter auxilium ferunt quem secundum divinam justitiam vident esse dispositum. Et tamen credendum est, quod multum proximos juvent, pro eis apud Deum intercedendo.

Ad quartum dicendum, quod quamvis videntes Verbum non sit necessarium in Verbo omnia videre; vident tamen ea quæ ad perfectionem suæ beatitudinis pertinent, ut dictum est (in corp. art.)

Ad quintum dicendum, quod cogitationes cordium solum Deus per seipsum movet; sed tamen alii cognoscunt, quatenus ei revelatur, vel per visionem Verbi, vel quocumque alio modo.

ARTICULUS II.

Utrum debeamus Sanctos interpellare ad orandum pro nobis.

AD secundum sic proceditur. Videtur quod non debeamus Sanctos interpellare ad orandum pro nobis. Nullus enim amicus alicuius interpellat ad orandum pro se, nisi quatenus credit apud eos se facilius gratiam obtinere posse. Sed Deus est in infinitum magis misericors quolibet Sancto; & sic voluntas ejus facilius inclinatur ad nos exaudientium quam voluntas alicujus Sancti. Ergo videtur superfluum constituitur Sanctos, mediatores inter nos, & Deum, ut ipsi pro nobis intercedant.

2. Præterea. Si eos ad orandum pro nobis interpellare debeamus, hoc non est, nisi quia scimus eorum orationem Deo esse acceptam. Sed quanto aliquis est sanctior inter Sanctos, tanto ejus oratio est magis Deo accepta. Ergo semper deberemus superiores Sanctos pro nobis intercessores constituitur ad Deum, & nunquam minores.

3. Præterea. Christus, etiam secundum quod homo, dicitur *Sanctus Sanctorum*; & ei, secundum quod est homo, orare competit. Sed nunquam Christum ad orandum pro nobis interpellamus. Ergo nec alios Sanctos interpellare debemus.

4. Præterea. Quicumque rogatus ab aliquo pro eo intercedit, preces ipsius ei representat apud quem pro eo intercedit. Sed superfluum est ei representare aliquid cui omnia sunt presentia. Ergo superfluum est quod Sanctos

ros intercessores constituimus pro nobis apud Deum.

1. Præterea. Illud est superfluum quod fit propter aliquid quod sine eo eodem modo fieret; vel non fieret. Sed similiter Sancti orant pro nobis, vel non orant, siue nos oremus eos, siue non oremus: quia si simus digni ut pro nobis orent, etiam nobis eos non orantibus, pro nobis orarent; si autem simus indigni, etiam si petamus, pro nobis non orant. Ergo interpellare eos ad orandum pro nobis videtur omnino superfluum.

Sed contra est quod dicitur Job v. 1. *Voca, si est qui tibi respondeat, & ad aliquem Sanctorum convertere. Vocare autem nostrum est, ut Gregorius dicit ibidem (scilicet lib. V. Moral. cap. xxx. In princ.) humili Deum preces deprecari. Ergo cum volumus Deum orare, debemus ad Sanctos converti, ut pro nobis Deum orent.*

Præterea. Sancti qui sunt in patria, magis sunt accepti Deo quam in statu viæ. Sed Sanctos qui sunt in via, constituere debemus intercessores pro nobis ad Deum, exemplo Apostoli, qui dicebat Rom. xv. 30. *Obsecro vos, fratres, per Dominum nostrum Jesum Christum, & per caritatem Spiritus Sancti, ut adjuvatis me in orationibus vestris pro me ad Deum.* Ergo nos multo fortius petere debemus à Sanctis qui sunt in patria, ut nos juvent orationibus suis ad Deum.

Præterea. Ad hoc est communis consuetudo Ecclesie, quæ in litanis Sanctorum orationem petit.

Respondendo dicendum, quod iste ordo est divinitus institutus in rebus, secundum Dionysium (cap. v. Eccles. Hierarch. inter princ. & med.) ut per media ultima reducuntur in Deum. Unde cum Sancti qui sunt in patria, sint Deo propinquissimi, hoc divinæ legis ordo requirit ut nos, qui manentes in corpore peregrinamur à Domino, in eum per Sanctos medios reducatur: quod quidem contingit dum per eos divina bonitas in nos suum effectum infundit. Et quia reditus noster ad Deum respondere debet processui bonitatum ipsius in nos; sicut mediantibus Sanctorum suffragiis Dei beneficia in nos deveniunt; ita oportet nos in Deum reduci, ut iterato beneficia ejus sumamus, mediantibus Sanctis. Et inde est quod eos intercessores pro nobis ad Deum constituimus, & quasi mediatores, dum ab eis petimus quod pro nobis orent.

Ad primum ergo dicendum, quod sicut non est propter defectum divinæ potentie quod mediantibus secundis causis agentibus operatur; sed est ad complementum ordinis universi, ut ejus bonitas multipliciter diffundatur in res, dum res ab eo non solum suscipiunt bonitates proprias, sed insuper quod aliis causa bonitatis existans; ita etiam non est propter defectum

misericordie ipsius quod oportet eas ejus clementiam per orationes Sanctorum pulsare; sed est ad hoc ut ordo prædictus servetur in rebus.

Ad secundum dicendum, quod quamvis Sancti superiores sint magis Deo accepti quam inferiores; utile tamen est etiam minores Sanctos interdum orare. Et hoc propter quinque rationes. Primo ex hoc quod quandoque aliquis habet majorem devotionem ad minorem Sanctum, quam ad Sanctum majorem: ex devotione autem maxime dependet orationis effectus. Secundo propter fastidium tollendum: quia assiduitas unius rei fastidium parit: per hoc autem quod diversos Sanctos oramus, quasi in singulis novus fervor devotionis excitatur. Tertio quia quibusdam Sanctis datum est in aliquibus specialibus causis præcipue patrocinari; sicut Sancto Antonio ad ignem infernalem. Quarto ut omnibus honor debitus exhibeatur à nobis. Quinto quia plerumque orationibus quandoque impetratur quod unius oratione non impetratur.

Ad tertium dicendum, quod oratio est actus quidam. Actus autem sunt particularium suppositorum. Et ideo si diceremus, *Christe ora pro nobis*, nisi aliquid adderemus, videretur hoc ad personam Christi referri; & ita videretur esse consonum vel errori Nestorii, qui distinxit in Christo personam filii hominis à persona Filii Dei; vel errori Arian, qui posuit personam Filii minorem Patre. Unde ad hos errores evitandos Ecclesia non dicit: *Christe ora pro nobis*; sed *Christe audi nos*, vel *Miserere nobis*.

Ad quartum dicendum, quod, sicut infra dicitur (art. seq.) non dicuntur Sancti preces nostras Deo representare, quasi ei incognita manifestent; sed quia eas exaudiri à Deo petunt, vel divinam consulunt veritatem de eis, quid scilicet secundum ejus providentiam fieri debeat.

Ad quintum dicendum, quod ex hoc ipso aliquis efficitur dignus ut Sanctus aliquis pro eo oret; quod ad ipsum in sua necessitate cum pura devotione recurrit. Et ita non est superfluum quod Sanctos oremus.

ARTICULUS III. 316

Utrum orationes Sanctorum ad Deum pro nobis facte semper exaudiantur.

Ad tertium sic proceditur. Videtur quod orationes Sanctorum pro nobis ad Deum facte non semper exaudiantur. Si enim semper exaudirentur, maxime exaudirentur Sancti de his quæ ad eos pertinent. Sed de his non exaudiantur: unde dicitur Apoc. vi. 11. quod Martyribus perentibus vindictam de his qui ha-

habitant in terra, dicitur esse ut requiescerent tempus adhuc modicum, donec impleretur numerus fratrum suorum. Ergo multo minus exaudiantur de his quæ ad alios pertinent.

2. Præterea. Hierem. xv. 1. dicitur: *Si fuerit Moyses, & Samuel coram me, non est anima mea ad populum istum.* Ergo Sancti non semper exaudiantur cum pro nobis orant ad Deum.

3. Præterea. Sancti in patria æquales Angelis Dei dicuntur, ut patet Matth. xxii. Sed Angeli non semper exaudiantur in suis orationibus quas fundunt ad Deum: quod patet ex hoc quod habetur Dan. x. 12. ubi dicitur: *Ego veni propter sermone tuos; Princeps autem regni Persarum resistit mihi uno & viginti diebus.* Non autem venerat in adiutorium Danieli Angelus quæ loquebatur, nisi à Deo liberationem petendo: & tamen est impedita orationis ejus impletio: Ergo nec etiam alii Sancti pro nobis orantes apud Deum semper exaudiantur.

4. Præterea. Quicumque oratione impetrat aliquid, quodammodo meretur illud. Sed Sancti qui sunt in patria, non sunt in statu merendi. Ergo non possunt suis orationibus aliquid impetrare nobis apud Deum.

5. Præterea. Sancti per omnia conformant voluntatem suam voluntati divinæ. Ergo non volunt nisi quod sciunt Deum velle. Sed nullus orat nisi quod vel. Ergo non orant nisi pro eo quod sciunt Deum velle. Sed hoc quod Deus vult, fiet etiam eis non orantibus. Ergo eorum orationes non sunt efficaces ad aliquid impetrandum.

6. Præterea. Orationes totius Cælestis Curie si aliquid impetrare possunt, essent efficaces quam omnia præsentis Ecclesie suffragia. Sed multiplicatis præsentis Ecclesie suffragiis factis pro aliquo in purgatorio existente, totaliter absolveretur à pena. Cum ergo Sancti qui sunt in patria, eadem ratione orent pro illis qui sunt in purgatorio, sicut & pro nobis, si nobis aliquid impetrant, tunc illos qui sunt in purgatorio, totaliter orationes eorum à pena absolvent: quod falsum est, quia sic suffragia Ecclesie pro defunctis facta superflua essent.

Sed contra est quod habetur II. Machab. ult. 14. *Hic est qui multum orat pro populo, & universa sancta civitate, Jeremias Propheta Dei; & quod ejus oratio sic exaudita, patet per hoc quod sequitur, quod extendit Jeremias dexteram, & dedit iudæ gladium, dicens: Accipe gladium, gladium minus à Deo, &c.*

Præterea. Hieronymus ait in epist. contra Vigilantium (inter princ. & med.) *Dicit in libro tuo, quod dum vivimus, mutuo pro nobis orare possimus; postquam autem mortui fuerimus, nullius sit pro alio extendenda oratio.* Et hoc postea improbat dicens sic: *Si Apostoli, & Martyres adhuc in corpore constituti possunt orare pro cæteris;*

quando pro se adhuc debent esse solliciti, quanto magis post coronas, victorias, & triumphos?

Præterea. Ad hoc est consuetudo Ecclesie, quæ frequenter petit ut Sanctorum orationibus adjuvetur.

Respondendo dicendum, quod Sancti dicuntur dupliciter orare pro nobis: uno modo oratione expressa, dum votis suis aures divinæ clementie pro nobis pulsant; alio modo oratione interpretativa, scilicet per eorum merita, quæ in conspectu Dei existentia non solum eis cedunt ad gloriam, sed sunt nobis etiam suffragia, & orationes quædam; sicut etiam sanguis Christi pro nobis effusus dicitur veniam petere. Uterque autem modo Sanctorum orationes sunt, quantum est in eis, efficaces ad impetrandum quod petunt. Sed ex parte nostra potest esse defectus, quod non consequamur fructum orationum ipsorum; secundum quod pro nobis orare dicuntur: ex hoc quod merita eorum nobis proficiunt. Sed secundum quod orant pro nobis, votis suis, aliquid nobis postulando, semper exaudiantur: quia non volunt nisi quod Deus vult, nec petunt nisi quod volunt fieri. Quod autem Deus vult, semper impleretur. Nisi loquamur de voluntate antecedente, secundum quam *voluit omnes homines salvos fieri*, quæ non semper impleretur. Unde nec est mirum, si etiam quod Sancti volunt per hunc modum voluntatis interdum non impleretur.

Ad primum ergo dicendum, quod illa oratio Martyrum non est aliud quam eorum desiderium de obtinenda stola corporis, & societate Sanctorum qui salvandi sunt; & consensus quo consentiunt divinæ justitiæ punienti malos. Unde Apoc. vi. super illud: *Ufquequo Domine, &c.* dicit Glossa (ordin.) *Desiderant gaudium majus, & confortium Sanctorum, & justitiæ Dei consentiunt.*

Ad secundum dicendum, quod Dominus loquitur ibi de Moysè, & Samuele secundum statum quo fuerunt in hac vita: ipsi enim leguntur pro populo orantes iræ Dei restitisse; & tamen si in illo tempore fuissent, non potuissent orationibus Deum placare ad populum, propter populi illius malitiam. Et hic est illius literæ intellectus.

Ad tertium dicendum, quod ista pugna bonorum Angelorum non intelligitur ex hoc quod apud Deum contrarias orationes fundent; sed quia contraria merita ex diversis partibus ad divinam examen referebant, divinam sententiam expectantes. Et hoc est quod Gregorius XVII. Moral. (cap. viii. sub fin.) exponens prædicta verba Danielis dicit: *Sublimes spiritus gentibus principantes nequam pro injuste agentibus decruiant, sed eorum facta juste judicantes examinant; cumque uniuscujusque gentis vel culpa, vel iustitia ad supernam*

esse dicitur, Domino ad iudicium veniente. Ergo non erit obscuratio secundum rei veritatem per modum eclipsis naturalis.

Præterea. Non congruit idem esse causam defectus alieius rei, & augmenti. Sed veniente Domino; lux luminarium augmentabitur: unde Isa. xxx. 26. *Erit lux Luna sicut lux Solis, & lux Solis erit septemplex.* Ergo non est conveniens quod, veniente Domino, lux illorum corporum cesset.

Respondeo dicendum, quod si loquamur de Sole, & Luna quantum ad ipsum momentum adventus Christi, sic non est credibile quod obscurabuntur sui luminis privatione: quia totus mundus innovabitur, Christo veniente, & sanctis resurgentibus; ut dicitur (quæst. seq.) Si autem loquamur de eis secundum tempus propinquum ante iudicium, sic esse poterit quod Sol, & Luna, & alia cæli luminaria sui luminis privatione obscurabuntur vel diversis temporibus, vel simul, hoc divina virtute faciente ad hominum reproborem.

Ad primum ergo dicendum, quod Rabbanus loquitur quantum ad tempus iudicium præcedens.

Ad secundum dicendum, quod lux est in corporibus cælestibus non solum ad causandam generationem in istis inferioribus, sed etiam ad eorum perfectionem, & decorem. Unde non oportet quod cessante generatione, lux corporum cælestium cesset, sed magis augeatur.

Ad tertium dicendum, quod non videtur esse probabile quod qualitates elementares ab elementis removeantur; quamvis quidam hoc poverint. Si tamen removeantur, adhuc non esset simile de eis, & de luce: eo quod qualitates elementares habent ad invicem contrarietatem, unde agunt corrumpendo; lux autem non est principium actionis per viam contrarietatis, sed per viam principii regulantis contraria, & ad concordiam reducens.

Nec est simile de motu corporum cælestium. Motus enim est actus imperfecti: unde & tolli debet, quando tollitur imperfectio: quod de luce non potest dici.

ARTICULUS III. 319

Utrum Virtutes calorum, Domino veniente, commovebuntur.

Ad tertium sic proceditur. Videtur quod Virtutes calorum, Domino veniente, non commovebuntur. Virtutes enim calorum dici non possunt nisi Angelis beati. Sed immutabilitas est de ratione beatitudinis. Ergo moveri non poterunt.

2. Præterea. Admirationis causa est igno-

rantia, ut patet in I. Metaph. (cap. 11. cit. med.) Sed sicut ab Angelis longe abest timor, ita & ignorantia: quia, ut dicit Gregorius (Lib. IV. Dialog. cap. xxxiii. in fin. & Lib. XII. Moral. cap. xiv.) *quid est quod non vident qui videntem omnia vident?* Ergo non poterunt per admirationem moveri, ut in littera dicitur (IV. dist. xlvi. 11.)

3. Præterea. Omnes Angeli divino iudicio adhibent: unde Apoc. vii. 11. dicitur: *Omnes Angeli stabant in circuitu throni.* Sed virtutes nominant unum speciale ordinem in Angelis. Ergo non potius de eis dici debuit, quod moveantur, quam de aliis Angelis.

Sed contra est quod dicitur Job xxvi. 11. *Columnæ cæli contremiscunt, & pavent ad nuntium ejus.* Sed columnæ cæli non possunt intelligi nisi Virtutes eorum. Ergo Virtutes eorum commovebuntur.

Præterea. Matth. xxiv. 29. dicitur: *Stellæ cadent de cælo, & virtutes calorum commovebuntur.*

Respondeo dicendum, quod Virtutes in Angelis dicuntur dupliciter, ut patet per Dionysium xi. cap. cælest. Hierarch. Quandoque enim nomen Virtutum uni ordini appropriatur; qui secundum ipsum est medius mediæ hierarchiæ, secundum vero Gregorium (hom. xxxiv. in Evang. ante med.) est superius infimæ hierarchiæ. Alio modo accipitur communiter pro omnibus cælestibus spiritibus. Et utroque modo potest accipi in proposito. In littera enim (loc. sup. cit.) exponitur, prout accipitur secundo modo, scilicet pro omnibus Angelis, & tunc dicuntur moveri propter admirationem novitatis, quæ in mundo erit, sicut in littera dicitur. Potest etiam exponi, prout Virtutis nomen est proprium nomen ordinis: & tunc ordo ille dicitur moveri præ aliis ratione effectus: quia illi ordini secundum Gregorium (loc. cit.) attribuitur miracula facere, quæ maxime circa illud tempus fient: vel quia ordo ille, cum sit de mediâ hierarchiâ, secundum Dionysium (cap. vii. 11. & xi. cælest. Hierarch.) non habet potentiam limitatam: unde oportet quod ejus ministerium sit circa causas universales. Unde proprium officium Virtutum esse videtur corpora cælestia movere, quæ sunt causa eorum quæ in natura inferiori aguntur: & hoc etiam ipsum nomen sonat, quia Virtutes calorum dicuntur. Tunc ergo movebuntur, quia ab effectu suo cessabunt, ulterius corpora cælestia non moventes: sicut nec Angeli qui sunt ad custodiam hominum deputati, ultimum custodiæ officio vocabuntur.

Ad primum ergo dicendum, quod mutatio illa non variat aliquid quod ad eorum statum pertinet; sed refertur vel ad effectus eorum, qui immutari possunt sine eorum mutatione,

vel ad novam rerum considerationem, quam prius secundum species concretas videre non poterant. Hanc autem vicissitudinem cogitationum ab eis beatitudo non tollit. Unde dicit Augustinus (Lib. III. de Trinitate. cap. iv. & v.) *quod Deus movet creaturam spiritualiter per tempora.*

Ad secundum dicendum, quod admiratio solet esse de his quæ nostram cognitionem excedunt, vel facultatem: & secundum hoc Virtutes calorum admirabuntur divinam virtutem talia facientem, in quantum ab ejus imitatione, & comprehensione deficiunt: per quem modum dicit B. Agnes; quod *ejus pulchritudinem Sol, & Luna mirantur.* Et sic non ponitur in Angelo ignorantia; sed tollitur Dei comprehensio.

Ad tertium patet responso ex dictis (in corp. art.)

Ergo creaturæ mundi non purgabuntur.

Præterea. Purgatio secundum divinam iustitiam ordinatur ad auferendum, immunitiam culpæ, sicut patet de purgatione post mortem. Sed in elementis hujus mundi nulla potest esse culpæ infectio. Ergo videtur quod purgatione non indigeant.

Præterea. Unumquodque dicitur purgari, quando separatur id quod est extraneum ab ipso, inducens in eo ignobilitatem: separatio enim ejus quod nobilitatem inducit, non dicitur purgatio, sed magis diminutio. Sed hoc ad perfectionem, & nobilitatem elementarium pertinet: quod aliquid extraneæ naturæ est eis admixtum, quia forma corporis mixti est nobilior quam forma simplicis: Ergo videtur quod elementa hujus mundi nullo modo conveniant purgari.

Sed contra omnis innovatio fit per aliquam purgationem. Sed elementa innovabuntur: unde Apoc. xxi. 1. dicitur: *Vidi cælum novum, & terram novam: primum enim cælum, & prima terra abiit.* Ergo elementa purgabuntur.

Præterea. I. Corinth. vii. super illud. *Pugnetis figura hujus mundi,* dicit Glossa (Aug. Lib. XX. de civ. Dei cap. xvi. ante med.) *„Pulchritudo hujus mundi mundanorum ignium conflagratione peribit.“* Et sic idem quod prius.

Respondeo dicendum, quod quia mundus propter hominem aliquo modo factus est, oportet quod quando homo secundum corpus glorificabitur, etiam alia mundi corpora ad meliorem statum mutentur, ut sit & locus convenientior, & aspectus delectabilior. Ad hoc autem quod homo gloriam corporis consequatur, oportet prius removeri ea quæ gloriæ opponuntur; quæ sunt duo, scilicet corruptio, & infectio culpæ: quia, ut dicitur I. Corinth. xvi. 30. *corruptio incorruptelam non possidebit:* & a civitate gloriæ omnes immundi foris erunt: Apoc. ult. Et similiter etiam oportet elementa purgari a contrariis dispositionibus, antequam in novitatem gloriæ adducantur, proportionaliter est quod de homine dicitur est. Quamvis autem res corporales subiectum infectionis culpæ proprie esse non possit; tamen ex culpa quadam incongruitas in rebus corporalibus relinquatur, ad hoc quod spiritualibus deducantur: & inde videmus quod loca in quibus aliqua crimina sunt commissa, non reputantur idonea ad aliqua sacra exercenda in eis, nisi purgatione quadam præmissa. Et secundum hoc ex peccatis hominum quandam indoneitatem ad gloriæ susceptionem pars mundi recipit, quæ in usum nostrum cedit: unde quantum ad hoc mundatione indiget. Similiter etiam circa medium locum, propter elementorum contactum, multæ sunt corruptiones, & generationes, &

ergo purgatione indigent.

Ad primum ergo dicendum, quod purgatio fit per aliquam purgationem. Sed elementa innovabuntur: unde Apoc. xxi. 1. dicitur: *Vidi cælum novum, & terram novam: primum enim cælum, & prima terra abiit.* Ergo elementa purgabuntur.

Præterea. I. Corinth. vii. super illud. *Pugnetis figura hujus mundi,* dicit Glossa (Aug. Lib. XX. de civ. Dei cap. xvi. ante med.) *„Pulchritudo hujus mundi mundanorum ignium conflagratione peribit.“* Et sic idem quod prius.

Respondeo dicendum, quod quia mundus propter hominem aliquo modo factus est, oportet quod quando homo secundum corpus glorificabitur, etiam alia mundi corpora ad meliorem statum mutentur, ut sit & locus convenientior, & aspectus delectabilior. Ad hoc autem quod homo gloriam corporis consequatur, oportet prius removeri ea quæ gloriæ opponuntur; quæ sunt duo, scilicet corruptio, & infectio culpæ: quia, ut dicitur I. Corinth. xvi. 30. *corruptio incorruptelam non possidebit:* & a civitate gloriæ omnes immundi foris erunt: Apoc. ult. Et similiter etiam oportet elementa purgari a contrariis dispositionibus, antequam in novitatem gloriæ adducantur, proportionaliter est quod de homine dicitur est. Quamvis autem res corporales subiectum infectionis culpæ proprie esse non possit; tamen ex culpa quadam incongruitas in rebus corporalibus relinquatur, ad hoc quod spiritualibus deducantur: & inde videmus quod loca in quibus aliqua crimina sunt commissa, non reputantur idonea ad aliqua sacra exercenda in eis, nisi purgatione quadam præmissa. Et secundum hoc ex peccatis hominum quandam indoneitatem ad gloriæ susceptionem pars mundi recipit, quæ in usum nostrum cedit: unde quantum ad hoc mundatione indiget. Similiter etiam circa medium locum, propter elementorum contactum, multæ sunt corruptiones, & generationes, &

ergo purgatione indigent.

Ad primum ergo dicendum, quod purgatio fit per aliquam purgationem. Sed elementa innovabuntur: unde Apoc. xxi. 1. dicitur: *Vidi cælum novum, & terram novam: primum enim cælum, & prima terra abiit.* Ergo elementa purgabuntur.

Præterea. I. Corinth. vii. super illud. *Pugnetis figura hujus mundi,* dicit Glossa (Aug. Lib. XX. de civ. Dei cap. xvi. ante med.) *„Pulchritudo hujus mundi mundanorum ignium conflagratione peribit.“* Et sic idem quod prius.

Respondeo dicendum, quod quia mundus propter hominem aliquo modo factus est, oportet quod quando homo secundum corpus glorificabitur, etiam alia mundi corpora ad meliorem statum mutentur, ut sit & locus convenientior, & aspectus delectabilior. Ad hoc autem quod homo gloriam corporis consequatur, oportet prius removeri ea quæ gloriæ opponuntur; quæ sunt duo, scilicet corruptio, & infectio culpæ: quia, ut dicitur I. Corinth. xvi. 30. *corruptio incorruptelam non possidebit:* & a civitate gloriæ omnes immundi foris erunt: Apoc. ult. Et similiter etiam oportet elementa purgari a contrariis dispositionibus, antequam in novitatem gloriæ adducantur, proportionaliter est quod de homine dicitur est. Quamvis autem res corporales subiectum infectionis culpæ proprie esse non possit; tamen ex culpa quadam incongruitas in rebus corporalibus relinquatur, ad hoc quod spiritualibus deducantur: & inde videmus quod loca in quibus aliqua crimina sunt commissa, non reputantur idonea ad aliqua sacra exercenda in eis, nisi purgatione quadam præmissa. Et secundum hoc ex peccatis hominum quandam indoneitatem ad gloriæ susceptionem pars mundi recipit, quæ in usum nostrum cedit: unde quantum ad hoc mundatione indiget. Similiter etiam circa medium locum, propter elementorum contactum, multæ sunt corruptiones, & generationes, &

ergo purgatione indigent.

Ad primum ergo dicendum, quod purgatio fit per aliquam purgationem. Sed elementa innovabuntur: unde Apoc. xxi. 1. dicitur: *Vidi cælum novum, & terram novam: primum enim cælum, & prima terra abiit.* Ergo elementa purgabuntur.

Præterea. I. Corinth. vii. super illud. *Pugnetis figura hujus mundi,* dicit Glossa (Aug. Lib. XX. de civ. Dei cap. xvi. ante med.) *„Pulchritudo hujus mundi mundanorum ignium conflagratione peribit.“* Et sic idem quod prius.

Respondeo dicendum, quod quia mundus propter hominem aliquo modo factus est, oportet quod quando homo secundum corpus glorificabitur, etiam alia mundi corpora ad meliorem statum mutentur, ut sit & locus convenientior, & aspectus delectabilior. Ad hoc autem quod homo gloriam corporis consequatur, oportet prius removeri ea quæ gloriæ opponuntur; quæ sunt duo, scilicet corruptio, & infectio culpæ: quia, ut dicitur I. Corinth. xvi. 30. *corruptio incorruptelam non possidebit:* & a civitate gloriæ omnes immundi foris erunt: Apoc. ult. Et similiter etiam oportet elementa purgari a contrariis dispositionibus, antequam in novitatem gloriæ adducantur, proportionaliter est quod de homine dicitur est. Quamvis autem res corporales subiectum infectionis culpæ proprie esse non possit; tamen ex culpa quadam incongruitas in rebus corporalibus relinquatur, ad hoc quod spiritualibus deducantur: & inde videmus quod loca in quibus aliqua crimina sunt commissa, non reputantur idonea ad aliqua sacra exercenda in eis, nisi purgatione quadam præmissa. Et secundum hoc ex peccatis hominum quandam indoneitatem ad gloriæ susceptionem pars mundi recipit, quæ in usum nostrum cedit: unde quantum ad hoc mundatione indiget. Similiter etiam circa medium locum, propter elementorum contactum, multæ sunt corruptiones, & generationes, &

ergo purgatione indigent.

QUÆSTIO LXXIV.

De igne ultimæ conflagrationis.

in novem articulis divisa.

Deinde considerandum est de igne ultimæ conflagrationis mundi.

Circa quod queruntur novem.

Primo, utrum aliqua mundi purgatio sit futura.

Secundo, utrum per ignem sit futura.

Tertio, utrum ille ignis sit ejusdem speciei cum igne elementari.

Quarto, utrum ignis ille sit etiam cælos superiores purgaturus.

Quinto, utrum ille ignis sit alia elementa consumpturus.

Sexto, utrum omnia elementa sit purgaturus.

Septimo, utrum ille ignis præcedet iudicium, vel sequatur.

Octavo, utrum per illum ignem consumendi sint homines.

Nono, utrum per illum involvendi sint reprob.

ARTICULUS I. 320

Utrum mundi purgatio sit futura.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod nulla mundi purgatio sit futura. Non enim purgatione indiget nisi quod est immundum. Sed creaturæ Dei non sunt immundæ: unde dicitur Act. x. 15. *Quod Deus purificavit, tu commune ne dixeris, id est immundum.*

Ergo purgatione indigent.

Ad primum ergo dicendum, quod purgatio fit per aliquam purgationem. Sed elementa innovabuntur: unde Apoc. xxi. 1. dicitur: *Vidi cælum novum, & terram novam: primum enim cælum, & prima terra abiit.* Ergo elementa purgabuntur.

Præterea. I. Corinth. vii. super illud. *Pugnetis figura hujus mundi,* dicit Glossa (Aug. Lib. XX. de civ. Dei cap. xvi. ante med.) *„Pulchritudo hujus mundi mundanorum ignium conflagratione peribit.“* Et sic idem quod prius.

Respondeo dicendum, quod quia mundus propter hominem aliquo modo factus est, oportet quod quando homo secundum corpus glorificabitur, etiam alia mundi corpora ad meliorem statum mutentur, ut sit & locus convenientior, & aspectus delectabilior. Ad hoc autem quod homo gloriam corporis consequatur, oportet prius removeri ea quæ gloriæ opponuntur; quæ sunt duo, scilicet corruptio, & infectio culpæ: quia, ut dicitur I. Corinth. xvi. 30. *corruptio incorruptelam non possidebit:* & a civitate gloriæ omnes immundi foris erunt: Apoc. ult. Et similiter etiam oportet elementa purgari a contrariis dispositionibus, antequam in novitatem gloriæ adducantur, proportionaliter est quod de homine dicitur est. Quamvis autem res corporales subiectum infectionis culpæ proprie esse non possit; tamen ex culpa quadam incongruitas in rebus corporalibus relinquatur, ad hoc quod spiritualibus deducantur: & inde videmus quod loca in quibus aliqua crimina sunt commissa, non reputantur idonea ad aliqua sacra exercenda in eis, nisi purgatione quadam præmissa. Et secundum hoc ex peccatis hominum quandam indoneitatem ad gloriæ susceptionem pars mundi recipit, quæ in usum nostrum cedit: unde quantum ad hoc mundatione indiget. Similiter etiam circa medium locum, propter elementorum contactum, multæ sunt corruptiones, & generationes, &

ergo purgatione indigent.

alterationis elementorum, quæ puritati eorum derogant. Et ideo ab his oportet elementa purgari, ad hoc quod decenter suscipiant novitatem gloriæ.

Ad primum ergo dicendum, quod cum dicitur omnis creatura Dei esse munda, hoc est intelligendum, quia non habet in substantia sua alicujus malitiæ commixtionem; sicut ponebant Manichæi, dicentes malum, & bonum esse duas substantias alicubi divisas, & alicubi commixtas: non autem removetur quin aliqua creatura habeat permixtionem naturæ extraneæ, quæ etiam in se bona est, sed perfectioni hujusmodi creaturæ repugnat: similiter non removetur ex hoc quia malum alicui creaturæ accidit; quamvis non sit permixtum ei quasi pars substantiæ ipsius.

Ad secundum dicendum, quod quamvis elementa corporea subiectum culpæ esse non possint: tamen ex culpa commissa in eis aliquam ineptitudinem consequuntur ad perfectionem gloriæ suscipiendam.

Ad tertium dicendum, quod forma mixti, & forma elementi possunt dupliciter considerari: aut quantum ad perfectionem speciei, & sic corpus mixtum est nobilius: aut quantum ad perpetuitatem durationis; & sic corpus simplex nobilior est: quia non habet in seipso unde corrumpatur, nisi ejus corruptio fiat ab aliquo exteriori. Corpus autem mixtum in seipso habet causam corruptionis suæ, scilicet (a) compositionem contrariorum: & ideo corpus simplex, etsi sit corruptibile secundum partem, est tamen incorruptibile secundum totum; quod de mixto dici non potest. Et quia incorruptio est de perfectione gloriæ, ideo perfectio corporis simplicis magis convenit perfectioni gloriæ quam perfectio corporis mixti; nisi etiam corpus mixtum in se habeat aliquod incorruptionis principium; sicut corpus humanum, cujus forma est incorruptibilis. Nihilominus quamvis aliquo modo corpus mixtum sit nobilior quam simplex; nobilior tamen esse habet corpus simplex secundum se existens quam existens in mixto: quia in mixto sunt corpora simplicia quodammodo in potentia; in seipsis autem existentia sunt in ultima sui perfectione.

ARTICULUS II.

Utrum mundi purgatio sit futura per ignem.

AD secundum sic proceditur. Videtur quod hæc purgatio sit futura per ignem. Ignis enim, cum sit pars mundi, purgatione indiget, sicut & aliæ partes. Sed non debet esse idem purgans, & purgatum. Ergo videtur quod ignis non purgabit.

(a) Al. operationem contrariorum.

2. Præterea. Sicut ignis habet virtutem purgativam, ita & aqua. Cum ergo omnia non sint purgabilia per ignem, sed quedam necesse sit aqua purgari, sicut etiam vetus lex distinguit, videtur quod ignis non purgetur per aquam. Aqua enim non habet vim disgregandi, sed magis congregandi: unde per aquam naturalis impuritas elementorum tolli non potest, sicut per ignem. Similiter etiam circa finem mundi regnabit vitium tepiditatis, quasi mundo jam senescente: quia, ut dicitur Math. xxv. 12. *tunc refrigescet caritas multorum.* Unde tunc convenienter purgatio per ignem fiet. Nec est aliquid quod igne purgari non possit aliquo modo. Sed quedam sunt quæ sine sui corruptione per ignem non possunt purgari, sicut panni, & yasa lignea, & hujusmodi; & talia lex præcipit purgari per aquam: quæ tamen finaliter omnia circumperit per ignem.

3. Præterea. Purgatio ad hoc videtur pertinere ut partes mundi ad invicem segregatæ puriores reddantur. Sed segregatio partium mundi ab invicem in mundi initio sola virtute divina facta est, quia ex hoc opus distinctionis determinatur: unde & Anaxagoras segregationem posuit per actum intellectus moventis omnia (ut refert Arist. VIII. Physic. text. 774). Ergo videtur quod in fine mundi purgatio fiet immediate à Deo, & non per ignem.

Sed contra est quod in Psalm. xl. 3. dicitur: *ignis in conspectu ejus exardabit, & in circuitu ejus tempestas valida:* & postea sequitur de iudicio: *Adversabit calumiam, & terram discernet populum suum.* Ergo videtur quod ultima purgatio mundi sit futura per ignem.

Præterea, II. Petri ult. 12. dicitur: *Cæli ardentes solvantur, & elementa ignis ardore tabescent.* Ergo illa purgatio per ignem fiet.

Respondeo dicendum, quod illa mundi purgatio, ut dictum est (art. præc.) removetur à mundo infectionem ex culpa remissam, & impuritatem commixtionis; & erit dispositio ad gloriæ perfectionem. Et ideo quantum ad hæc tria convenientissime fiet per ignem purgatio. Primo quia ignis, cum sit nobilissimum elementorum habet naturales proprietates similiores proprietatibus gloriæ, ut maxime patet de luce. Secundo quia ignis non ita recipit commixtionem extraneam propter essentialitatem suæ virtutis activæ; sicut alia elementa. Tertio quia sphaera ignis est remota à nostra habitatione; nec ita communis est nobis usus ignis, sicut terræ, aquæ, & aeris: unde non ita inficitur: & præter hoc habet maximam efficaciam ad purgandum, & dividendum subtilizando.

Ad primum ergo dicendum, quod ignis non venit in usum nostrum, prout est in materia propria (sic enim remotus est à nobis) sed solum prout est in materia aliena: & quantum ad hoc poterit purgari mundus per ignem in sua puritate existentem. Quantum vero ad hoc quod habet de extraneo adjunctum, poterit purgari: & sic diverso respectu idem erit purgans, & purgatum: quod non est inconveniens.

Ad secundum dicendum, quod prima purgatio mundi, quæ facta est per diluvium, non respiciebat nisi infectionem peccati. Præcipue autem tunc regnabat peccatum concupiscentiæ:

tiæ: & ideo convenienter per contrarium purgatio facta fuit, scilicet per aquam. Sed secunda purgatio respicit & infectionem culpæ, & commixtionis impuritatem: & quantum ad utrumque convenit magis quod fiat per ignem quam per aquam. Aqua enim non habet vim disgregandi, sed magis congregandi: unde per aquam naturalis impuritas elementorum tolli non potest, sicut per ignem. Similiter etiam circa finem mundi regnabit vitium tepiditatis, quasi mundo jam senescente: quia, ut dicitur Math. xxv. 12. *tunc refrigescet caritas multorum.* Unde tunc convenienter purgatio per ignem fiet. Nec est aliquid quod igne purgari non possit aliquo modo. Sed quedam sunt quæ sine sui corruptione per ignem non possunt purgari, sicut panni, & yasa lignea, & hujusmodi; & talia lex præcipit purgari per aquam: quæ tamen finaliter omnia circumperit per ignem.

Ad tertium dicendum, quod per opus distinctionis sunt rebus diversæ formæ collatæ, quibus ad invicem distinguuntur: & ideo hoc fieri non potuit nisi per eum qui est auctor naturæ. Sed per sualem purgationem reducuntur res ad puritatem, in qua conditæ fuerunt: & ideo in hoc poterit natura creata exhibere ministerium Creatori: & propter hoc ministerium creaturæ committitur, quia hoc ad ejus nobilitatem cedit.

ARTICULUS III.

Utrum ignis ille quo mundus purgabitur, sit ejusdem speciei cum igne elementari.

AD tertium sic proceditur. Videtur quod ille ignis non sit ejusdem speciei cum igne elementari. Nihil enim seipsum consumit. Sed ille ignis quatuor elementa consumet, ut dicit Glossa (ord. Bedæ sup. illud, *Elementa vero*) II. Petri ult. Ergo ignis ille non erit ejusdem speciei cum igne elementari.

2. Præterea. Sicut virtus manifestatur per operationem, ita natura per virtutem. Sed ille ignis habebit aliam virtutem ab igne qui est elementum, quia scilicet purgabit universum, quod ignis iste facere non potest. Ergo non erit ejusdem speciei cum isto.

3. Præterea. Ea quæ sunt ejusdem speciei in corporibus naturalibus, habent eundem motum. Sed ille ignis habebit alium motum quam ignis qui est elementum, quia circumquaque movebitur, ut totum purgare possit. Ergo non est ejusdem speciei.

Sed contra est quod Augustinus dicit XX. de civit. Dei (cap. xv. ante med.) & habetur in Glossa (ord. & interl. implic. sup. illud, *Peteris enim*) I. ad Corinth. vii. quod *figura hu-*

ius mundi mundanorum ignium conflagratione peribit. Ergo ignis ille erit de natura ignis qui nunc est in hoc mundo.

Præterea. Sicut purgatio futura erit per ignem, ita præcedens fuit per aquam: & utraque ad invicem comparatur II. Petri 111. Sed in prima purgatione fuit aqua ejusdem speciei cum aqua elementari. Ergo similiter erit in secunda purgatione ignis ejusdem speciei cum igne elementari.

Respondeo dicendum, quod circa hoc inveniantur tres opiniones. Quidam enim dicunt, quod ignis elementum, qui est in sphaera sua, descendet ad purgationem mundi; modum autem descensionis ponunt per multiplicationem: ignis enim, undique apposto combustibili, augmentatur: & hoc præcipue tunc fiet quando virtus ignis exaltabitur super omnia alia elementa. Sed contra hoc esse videtur quod ignis ille non tantum descendet, sed etiam à Sanctis ascendere perhibetur; ut patet II. Petri ubi dicitur, quod tantum ascendet iudicii ignis, quantum aqua diluvii. Ex quo videtur quod ille ignis sit circa locum mundum (a) generatus.

Et propter hoc alii dicunt, quod ignis ille generabitur circa locum medium ex congregatione radiorum caelestium corporum, sicut videmus quod congregantur in speculo comburente: tunc autem loco speculorum erunt nubes concavæ, ad quas fiet radiorum reverbatio. Sed hoc etiam non videtur conveniens: quia cum effectus corporum caelestium sequantur determinatos situs, & aspectus eorum, si ex virtute corporum caelestium ignis ille generatur, tempus illius purgationis posset esse notum considerantibus motus astroorum: quod auctoritati Scripturæ repugnat.

Et ideo alii dicunt, sequentes Augustinum, quod *sicut mundanorum aquarum inundatione factum est diluvium; ita mundanorum ignium conflagratione figura hujus mundi peribit*, ut dicitur XX. de civit. Dei (loc. sup. cit.). Ita autem conflagratio nihil aliud est quam congregatio omnium causarum inferiorum, & superiorum, quæ ex natura sua habent virtutem ignicidii: quæ quidem congregatio non naturali cursu rerum, sed virtute divina fiet: & ex omnibus istis causis sic congregatis generabitur ignis, qui faciem hujus mundi exuret.

Si autem opiniones hæc recte considerentur, invenientur diversificari quantum ad causam generationis illius ignis, & non quantum ad speciem ejus. Ignis enim generatus à Sole, vel ab inferiori calefaciente, est ejusdem speciei cum igne qui est in sua sphaera, nisi in quantum admiscetur ei de materia aliena: quod quidem tunc oportebit: quia ignis non potest

(a) Al. generatus.

est aliquid purgare, nisi secundum hoc quod alterum efficitur materia ejus aliquo modo.

Unde simpliciter concedendum est, quod ignis ille erit ejusdem speciei cum isto.

Ad primum ergo dicendum, quod ignis ille quamvis sit ejusdem speciei cum igne qui apud nos est, non tamen est idem numero. Videmus autem quod duorum ignium ejusdem speciei unus alterum destruit, major scilicet minorem, consumendo materiam ejus: & similiter etiam ille ignis ignem qui apud nos est, consumere poterit.

Ad secundum dicendum, quod sicut operatio quæ procedit à virtute rei, est virtutis indicium; ita & virtus ejus est indicium essentialibus rei: operatio autem quæ non procedit ex virtute rei operantis, non indicat virtutem ipsius, sicut patet in instrumentis: actio enim instrumenti magis manifestat virtutem moveantis quam instrumenti virtutem: quia virtutem agentis manifestat ut primum operationis principium; virtutem autem instrumenti non manifestat, nisi quatenus est susceptivum influentiae principalis agentis, secundum quod movetur ab eo. Similiter etiam virtus quæ non procedit ex principiis essentialibus rei non manifestat naturam ejus, nisi quantum ad susceptibilitatem; sicut virtus quæ aqua calefacta potest calefacere, non manifestat naturam ejus nisi quantum ad calefactibilitatem: & ideo nihil prohibet quia aqua habens hanc virtutem sit ejusdem speciei cum aqua non habente virtutem istam. Similiter etiam non est inconveniens quod ignis ille qui habebit vim purgandi faciem mundi, sit ejusdem speciei cum igne qui est apud nos: cum vis calefactiva non oriatur in ipso ex principiis essentialibus, sed ex divina virtute, vel operatione; sive dicatur, quod illa virtus sit aliqua qualitas absoluta, sicut calor in aqua calefacta; sive sit intensio quædam, sicut de instrumentali virtute in 1. dist. (IV. Sent. quæst. 1. art. 4.) dictum est. Et hoc probabilius est: quia ignis ille non ager nisi ut instrumentum divinæ virtutis.

Ad tertium dicendum, quod ignis ex propria natura non fertur nisi sursum; sed inquantum sequitur materiam, quam requirit extra propriam spheram existentem, sic sequitur materiam combustibilis strum: & per modum istum non est inconveniens, quod vel in circuitu, vel deorsum moveatur; & præcipue secundum quod agit ut instrumentum divinæ virtutis.

in-

ARTICULUS IV. 323

Utrum ignis ille purgabit etiam celos superiores.

Ad quartum sic proceditur. Videtur quod ignis ille purgabit etiam celos superiores. Quia in Psalmis 102. dicitur: *Opera manuum tuarum sunt caeli: ipsi peribunt, tu autem permanens.* Sed etiam superiores celi sunt opera manuum Dei. Ergo et ipsi in finali illa mundi conflagratione peribunt.

Præterea. II. Petri 111. 12. dicitur: *Cæli ardescentes solvantur, & elementa ignis ardeat.* Cæli autem qui ab elementis distinguuntur, sunt caeli superiores, quibus infixæ sunt sidera. Ergo videtur quod etiam illi per illum ignem purgabuntur.

3. Præterea. Ignis ille ad hoc erit ut removeat à corporibus indispositionem ad perfectionem gloriæ. Sed in caelo superiori invenitur indispositio & ex parte culpæ, quia diabolus ibi peccavit, & ex parte naturalis defectus, quia Rom. 111. super illud, *Scimus quod omnis creatura incensit, & parturit usque adhuc*, dicit Glossa (ord. Ambrosii), *Omnia elementa cum labore explent officia sua; sicut Sol, & Luna non sine labore statuta, sibi implent spatia.* Ergo etiam caeli superiores purgabuntur per ignem illum.

Sed contra est quod corpora caelestia peregrinæ impresionis receptiva non sunt. Præterea. Super illud II. Thess. 1. *In flamma ignis dantis vindictam*, dicit Glossa (ord. Haym.), *Ignis erit in mundo, qui præcedet, cum, tantum spatium aeris occupans, quantum occupavit aqua in diluvio.* Sed aqua diluvii non ascendit usque ad superiores celos, sed solum quindecim cubitis super altitudinem montium, ut habetur Genes. 111. Ergo caeli superiores illo igne non purgabuntur.

Respondeo dicendum, quod purgatio mundi ad hoc erit ut removeat à corporibus dispositio contraria perfectioni gloriæ: quæ quidem perfectio est ultima rerum consummatio: & hæc quidem dispositio in omnibus corporibus invenitur, sed diversimodum in diversis. In quibusdam enim invenitur indispositio secundum aliquid inherens substantiæ eorum, sicut in istis corporibus inferioribus, quæ per mutuam mixtionem decidunt à propria puritate: in quibusdam vero corporibus invenitur indispositio non per aliquid substantiæ eorum inherens, sicut in corporibus caelestibus, in quibus nihil invenitur repugnans ultimæ perfectioni universi, nisi motus, qui est via ad perfectionem; nec motus quilibet, sed localis tantum, qui non variat aliquid quod sit

intinsecum rei, ut substantiam, aut quantitatem, aut qualitatem, sed solum locum, qui est extra rem. Et ideo à substantia caeli superioris non oportet quod aliquid removeatur; sed oportet quod motus ejus quietetur. Quietatio autem motus localis non fit per actionem alicujus contrarii agentis, sed per hoc quod motus desinit à movendo. Et ideo caelestia corpora nec per ignem, nec per alicujus creature actionem purgabuntur; sed ipsa eorum quietatio sola voluntate divina accedens, eis loco purgationis erit.

Ad primum ergo dicendum, quod, sicut Augustinus dicit XX. de civit. Dei (cap. xxiv.) verba illa Psalmi sunt intelligenda de caelis æreis, qui purgabuntur per ignem ultimæ conflagrationis.

Vel dicendum, quod si etiam de superioribus caelis intelligantur, tunc dicuntur perire quantum ad motum, quo nunc continue moventur.

Ad secundum dicendum, quod Petrus se exponit, de quibus caelis intelligat: præmiserat enim ante verba inducenda, quod *caeli prius, & terra per aquam perierant, qui nunc eodem verbo repositi sunt, igni reservati in diem judicii.* Ergo illi caeli per ignem purgabuntur qui prius per aquam diluvii sunt purgati, scilicet caeli æreus.

Ad tertium dicendum, quod ille labor, & illa servitus creaturæ, quæ corporibus caelestibus secundum Ambrosium attribuitur, nihil est aliud quam vicissitudo motus, ratione cuius temporis subsistentur, & defectus ultime consummationis, quæ finaliter in eis erit. Ex culpa etiam dæmonum caelum empyreum infectionem non contraxit, quia peccando statim de caelo expulsi sunt.

ARTICULUS V. 324

Utrum ignis ille alia elementa consumet.

Ad quintum sic proceditur. Videtur quod ignis ille alia elementa consumet. Quia, ut dicit Glossa Bedæ (ord. sup. illud, *Elementa vero*) I. Petri ult. *elementa quatuor, quibus mundus consistit, ignis ille maximus absumet; nec cuncta intantum absumet ut non sint, sed duo ex toto consumet, duo vero in meliorem restituet faciem.* Ergo videtur quod ad minus duo elementa per ignem illum destruenda sint totaliter.

2. Præterea. Apoc. 21. 1. dicitur: *Primum caelum, & prima terra abiit, & mare jam non est.* Sed per caelum aer intelligitur, ut Augustinus dicit (Lib. XX. de civ. Dei cap. xvi. 1.) mare autem est aquarum congregatio. Ergo videtur quod illa tria elementa totaliter destruentur.

3. Præterea. Ignis non purgat, nisi secundum

hoc quod alia efficiuntur materia ejus. Si ergo ignis purgat alia elementa, oportet quod ejus materia efficiatur. Ergo oportet quod in natura ignis transeat; & sic à natura sua corrumpatur.

4. Præterea. Forma ignis est nobilissima formarum, ad quam purgatio possit elementaris materia. Sed per illam purgationem omnia in nobilissimum statum perducuntur. Ergo alia elementa in ignem totaliter convertentur.

Sed contra est quod I. Cor. vii. super illud, *Præterit figura hujus mundi*, Glossa (interl. Ambrosii) dicit: *Hujus mundi purgatio, tunc non substantia præterit.* Sed ipsa substantia elementorum pertinet ad perfectionem mundi. Ergo elementa non consumuntur secundum suam substantiam.

Præterea. Illa finalis purgatio, quæ fiet per ignem, respondebit primæ purgationi, quæ facta est per aquam. Sed illa non corrumpit elementorum substantiam. Ergo nec illa quæ fiet per ignem, corrumpet.

Respondeo dicendum, quod circa hanc questionem est multiplex opinio.

Quidam enim dicunt, quod omnia elementa manebunt quantum ad materiam, omnia autem mutabuntur quantum ad imperfectionem; sed duo eorum retinebunt propriam formam substantialem, scilicet aer, & terra; in duobus vero, scilicet igne, & aqua, non remanebit forma substantialis eorum, sed mutabuntur ad formam cæli: & sic tria elementa, aer scilicet, ignis, & aqua, cæli dicentur; quamvis aer retineat formam substantialem eandem quam nunc habet, quia nunc etiam *cælum* dicitur. Unde etiam Apoc. 21. 1. non fit mentio nisi de caelo, & terra: *Præterit, cælum novum, & terram novam.* Sed hæc opinio est omnino absurda. Repugnat enim & Philosophiæ, secundum quam poni non potest, quod corpora inferiora sint in potentia ad formam cæli; nec cum materiam habeant communem, nec contrarietatem ad invicem: & etiam Theologiæ, quia secundum hanc positionem non salvatur perfectio universi cum integritate suarum partium, duobus elementis sublati. Unde per hoc quod dicitur *cælum*, intelligitur quintum corpus; omnia vero elementa intelliguntur per *terram*, sicut in Psalm. cxxvi. 7. *Laudate Dominum de terra: & sequitur: ignis, grando, nix, glacies, &c.*

Et ideo alii dicunt, quod omnia elementa manebunt secundum substantiam; sed qualitates activæ, & passivæ ab eis removebuntur: sicut etiam ponunt, quod in corpore mixto elementa salvantur secundum suas formas substantiales, sine hoc quod proprias qualitates habeant, cum sint ad medium reductæ: medium autem neutrum extremorum est. Et huic etiam videtur consonare quod Augustinus dicit XX.

de civ. Dei (cap. xvi. in med.) *illa inaque conflagratione mundana elementorum corruptibilium qualitates quæ corporibus nostris corruptibilibus concuebant, ardentio penitus interibunt: atque ipsa substantia eas qualitates habebit, quæ corporibus immortalibus mirabili mutatione conveniant.* Sed istud non videtur probabile: quia cum qualitates propriæ elementorum sint effectus formarum substantialium, non videtur quod formis substantialibus manentibus, qualitates prædictæ possint mutari, nisi per actionem violentam ad tempus; sicut in aqua calefacta videmus quod ex vi suæ speciei frigiditatem recuperat, quam per actionem ignis amisit, dummodo species aquæ remaneat. Et præterea ipsæ qualitates elementares sunt de perfectione secunda elementorum, sicut propriæ passionis eorum: nec est probabile quod in illa finali consummatione aliquid perfectionis naturalis ab elementis tollatur.

Et ideo videtur dicendum, quod manebunt elementa quantum ad substantiam, & qualitates eorum proprias; sed purgabuntur ab infectione, quam ex peccatis hominum contraxerunt, & ab impuritate, quæ per actionem, & passionem mutuan in eis accidit: quia iam cessante motu primi mobilis, in inferioribus elementis mutua actio, & passio esse non poterit: & hoc Augustinus (loc. cit.) appellat *qualitates corruptibilium elementorum*, scilicet innatas dispositiones eorum, secundum quas corruptioni appropinquant.

Ad primum ergo dicendum, quod ignis ille dicitur quatuor elementa absumere, in quantum ea aliquo modo purgabit. Quod autem sequitur, quod *duo ex toto consumet*, non est intelligendum, quod duo elementa secundum substantiam destruantur, sed quia duo magis remobebuntur à proprietate quam nunc habent. Quæ quidem duo à quibusdam esse dicuntur ignis, & aqua, quæ maxime excedunt in qualitatibus activis, scilicet calore, & frigore, quæ sunt maxime corruptionis principia in aliis corporibus: & quia tunc non erit actio ignis, & aquæ, quæ sunt maxime activa, maxime immutari videbuntur à virtute quam nunc habent. Alii vero dicunt, hæc duo esse aerem, & aquam, propter varios motus istorum duorum elementorum, quos consequuntur ex motu corporum caelestium: & quia isti motus non erunt (sicut fluxus, & refluxus maris, & commotiones ventorum, & huiusmodi) ideo illa elementa maxime mutabuntur à proprietate quam nunc habent.

Ad secundum dicendum, quod, sicut dicit Augustinus XX. de civ. Dei (cap. xvi. in fin.) *cum dicitur, Et mare jam non est, per mare potest intelligi præteritum sæculum, de quo ante dixerat: Mare dedit mortuos qui in eo erant.* Illi autem qui dicunt, *per mare non est, per mare potest intelligi præteritum sæculum, de quo ante dixerat: Mare dedit mortuos qui in eo erant.*

Si tamen ad mare ad litteram referamus, tunc est dicendum, quod in mari duo intelliguntur, scilicet substantia aquarum, & eorum dispositio quantum ad saliditatem, & commotiones fluctuum: & quantum ad hoc secundum, mare non remanebit; remanebit autem quantum ad primum.

Ad tertium dicendum, quod ignis ille non ager nisi ut instrumentum providentiæ, & virtutis divini: unde non ager in alia elementa usque ad eorum consumptionem, sed solum usque ad purgationem.

Nec oportet quod illud quod efficitur materia ignis, totaliter à specie propria corrumpatur, sicut patet in ferro ignito, quod à loco ignitionis remouetur ex virtute speciei remanentis ad proprium statum, & pristinum redit: & ita etiam erit de elementis per ignem purgatis.

Ad quartum dicendum, quod in partibus elementorum non debes considerari solum quid congruat alicui parti secundum se acceptæ, sed etiam quid congruat secundum ordinem ad totum. Dico ergo, quod quamvis aqua esset nobilior, si haberet formam ignis, similiter terra, & aer; universon tamen esset imperfectus, si tota elementorum materia formam ignis assumeret.

ARTICULUS VI. 329

Utrum omnia elementa per illum ignem purgantur.

AD sextum sic proceditur. Videtur quod nec omnia elementa per illum ignem purgantur. Quia ignis ille, ut jam dictum est (art. 3. huj. quæst.) non ascendit nisi quantum ascendit aqua diluivit. Sed aqua diluivit non pervenit usque ad spheram ignis. Ergo nec per ultimum purgationem elementum ignis purgabitur.

2. Præterea. Apoc. xxi. super illud, *Vidi celum novum* &c. dicit Glossa (ordin.), *Im-*, mutatio aeris, & terræ dubitabile non est, quin per ignem fiet; sed de aqua dubitatur: nam purgationem in seipsa habere creditur. Ergo ad minus non est certum quod omnia elementa purgantur.

3. Præterea. Locus qui est perpetua infectionis, nunquam purgatur. Sed in inferno erit perpetua infectio. Cum ergo infernus intra elementa collocetur, videtur quod elementa non totaliter purgantur.

4. Præterea. Paradysus terrestris in terra continetur. Sed ille non purgabitur per ignem: quia etiam nec aquæ diluivit illic ascenderunt, ut Beda dicit, (commentar. in Exod. cap. v. ad fin. & hab. in Glossa ord. sup. illud Gen. 11. *Plantaverat autem Deus*) & habetur in II. Sententiarum dist. viii. Ergo vide-

videtur quod non omnia elementa totaliter purgantur.

Sed contra est Glossa supra inducta (art. præc. arg. 1.) quæ habetur II. Petri ult. quod *quatuor elementa ignis ille absumet.*

Respondeo dicendum, quod quidam dicunt, quod ignis ascendet usque ad summam partem continentis quatuor elementa; ut sic elementa totaliter purgentur & ab infectione peccati, quo etiam superiores partes elementorum sunt infectæ (ut patet per fumum idololatriæ superiora insipientium) & etiam à corruptione, quia elementa secundum omnes partes sui corruptibilia sunt. Sed hæc opinio repugnat auctoritati Scripturæ: quia II. Petri 111. dicitur, quod illi cæli repositi sunt igni, qui fuerunt per aquam purgati: & Augustinus dicit XX. de civ. Dei (cap. xviii. à med.) quod *ille mundus qui diluivit perit, ignis reformatur.* Constat autem quod aqua diluivit non ascendit usque ad summam partem spatii elementorum, sed solum usque ad quindecim cubitos super altitudines montium. Et præterea notum est quod vapores elevati à terra, vel sumi quicumque non possunt pertransire totam spheram ignis, ut perveniant ad summam partem eius. Et ita infectio peccati non pervenit usque ad spatium prædictum. A corruptibilitate etiam elementa non possunt purgari per sublationem alicujus quod per ignem possit consumi; sed per ignem poterunt consumi impuritates elementorum, quæ ex eorum permixtione proveniunt. Huiusmodi autem impuritates præcipue sunt circa terram usque ad medium aeris interstitium. Unde usque ad illud spatium ignis ultimæ conflagrationis elementa purgabit. Tantum enim aquæ diluivit ascendet, quod probabiliter æstimari potest ex montium altitudine, quos determinata mensura transcendenter.

Primum ergo concedimus.

Ad secundum dicendum, quod ratio dubitationis in Glossa exprimitur, quia scilicet aqua vim purgationis in se habere creditur; non tamen habet vim purgationis talis, qualis futuro statui competit, ut ex dictis patet (art. præc. & art. 2. huj. quæst. ad 2.)

Ad tertium dicendum, quod illa purgatio præcipue ad hoc erit ut quicumque est imperfectus, à Sanctorum habitatione removeatur. Et ideo in illa purgatione totum quod est sædum, ad locum damnatorum congregabitur. Unde infernus non purgabitur; sed ad ipsum deducuntur totius mundi fæces, secundum illud Psal. lxxiv. 9. *Fæx ejus non est exinanita: bibent omnes peccatores terræ.*

Ad quartum dicendum, quod quamvis peccatum primi hominis in terrestri paradiso sit commissum; non tamen locus ille est locus peccantium, sicut nec cælum empyreum: ex

utroque enim loco homo, & diabolus statim post peccatum sunt egressi: unde locus ille purgatione non indiget.

ARTICULUS VII. 326

Utrum ignis ultimæ conflagrationis iudicium debeat sequi.

AD septimum sic proceditur. Videtur quod ignis ultimæ conflagrationis iudicium debeat sequi. Augustinus enim XX. de civ. Dei (cap. ult. ad fin.) hunc ordinem ponit eorum quæ in iudicio sunt futura, dicens: *In illo iudicio has res didicimus esse venturas, Eliam Thebitem, sidem Judæorum, Antichristum persecutorum, Christum iudicaturum, mortuorum resurrectionem, bonorum malorumque divisionem, mundi conflagrationem, ejusdemque renovationem.* Ergo conflagrationem iudicium sequetur.

2. Præterea. Augustinus dicit in eodem Lib. (cap. xvi. ante med.) *Judicatis impiis, & in æternum ignem missis, figura hujus mundi mundanorum ignium conflagratione peribit.* Ergo idem quod prius.

3. Præterea. Dominus ad iudicandum veniens aliquos vivos reperiet, ut patet ex hoc quod habetur I. Thess. iv. 14. ubi est persona eorum Apostolus dicit: *Deinde nos qui vivimus, qui restati sumus in adventum Domini &c.* Sed hoc non esset, si conflagratio mundi præcederet, quia per ignem dissolveretur. Ergo ignis ille iudicium sequetur.

4. Præterea. Dominus dicitur iudicaturus orbem per ignem: & ideo conflagratio finalis videtur esse executio sententiæ, vel divini iudicii. Sed executio sequitur iudicium. Ergo ille ignis iudicium sequetur.

Sed contra est quod dicitur in Psalm. xvi. *Ignis ante ipsum procedet.*

Præterea. Resurrectio præcedet iudicium; alias non videret omnis oculus Christum iudicantem. Sed mundi conflagratio resurrectio præcedet: sancti enim qui resurgent, corpora spiritalia, & impassibilia habebunt; & ita non poterunt purgari per ignem; cum tamen in littera (IV. dist. xvi.) dicatur ex verbis Augustini (Lib. XX. de civ. Dei cap. xviii. & xix.) quod per illum ignem purgabitur, si quid in aliquibus sit purgandum. Ergo ille ignis iudicium præcedet.

Respondeo dicendum, quod illa conflagratio secundum rei veritatem quantum ad sui initium iudicium præcedet: quod ex hoc manifeste colligi potest, quod mortuorum resurrectio iudicium præcedet: quod patet I. Thess. iv. ubi dicitur, quod illi qui dormierunt, rapiuntur in nubibus in æra obviam Christo ad iudicium venienti. Simul autem erit resurrectio

N n com.

communis, & corporum sanctorum glorificationis. Sancti enim resurgentes corpora gloriosa resurgent, ut patet per illud quod dicitur I. Corinth. xv. 43. *Sancti autem cum corpora sanctorum glorificabuntur, etiam tota creatura suo modo renovabitur, ut patet per illud quod dicitur ad Rom. viii. 21. quod ipsa creatura liberabitur à ferocitate corruptionis in libertatem gloria filiorum Dei.* Cum ergo confagratio mundi sit dispositio ad renovationem peccatorum, ut ex dictis patet (art. 1. & 4. huj. quæst.) manifeste potest colligi, quod ista confagratio quoad purificationem mundi iudicium præcedet; sed quoad aliquid actum, qui scilicet est involvere malos, iudicium sequetur.

Ad primum ergo dicendum, quod Augustinus non loquitur determinando, sed opinando; quod patet ex hoc quod sequitur: *Que omnia quidem ventura esse credendum est, sed quibus modis, & quo ordine constant, magis tunc docebit eorum experientia, quam nunc ad perfectum hominis intelligentia valet consequi.* Existimo tamen eo, quod à me commemorata sunt, ordine esse ventura. Ergo patet quod hæc dixit opinando.

Et similiter dicendum est ad secundum, quod ad tertium dicendum, quod omnes homines morientur, & resurgent; sed tamen illi dicantur vivi reperiri qui usque ad tempus confagrationis vivunt in corpore.

Ad quartum dicendum, quod ille ignis non exequitur sententiam iudicis, nisi quoad invocationem malorum; & quantum ad hoc sequitur iudicium.

ARTICULUS VIII. 327

Utrum ille ignis habiturus sit talem effectum in bonis, qualis designatur.

Ad octavum sic proceditur. Videtur quod ille ignis non habebit talem effectum in hominibus, qualis in littera designatur (IV. dist. xlvi. 1.) illud enim consumi dicitur quod in nihilum reducit. Sed corpora impiorum non resolvuntur in nihilum, sed in æternum conservantur, ut eternam poenam sustineant. Ergo ignis ille non erit malis consumptio, ut in littera dicitur.

2. Si dicatur, quod consumet malorum corpora, in quantum ea resolvit in cinerem; contra. Sicut corpora malorum, ita & bonorum in cinerem resolvuntur, hoc enim est Christi solius privilegium, ut caro eius non videat corruptionem. Ergo etiam bonis tunc repertis erit consumptio.

3. Præterea. Infectio peccati magis abundat in elementis, secundum quod veniunt ad

compositionem humani corporis, in quo est corruptio fomitis, etiam quantum ad bonos quam in elementis extra corpus humanum existentibus. Sed elementa extra corpus humanum existentia purgabuntur propter peccati infectionem. Ergo multo fortius oportet per ignem purgari elementa in corporibus humanis existentia, sive bonorum, sive malorum: & ita oportet utrumque corpus resolveri.

4. Præterea. Quamdiu status via durat, elementa similiter agunt in bonos, & in malos. Sed adhuc durabit status huius viae in illa confagratione; quia post statum huius viae non erit mors naturalis, quæ tamen per illam confagrationem causabitur. Ergo ille ignis equaliter ager in bonos, & in malos; & ita non videtur quod sit aliqua discretio inter eos quantum ad effectum illius ignis suscipiendum, sicut in littera ponitur (loc. cit.)

5. Præterea. Illa confagratio quasi in momento perficitur. Sed multi inveniuntur vivi, in quibus erunt multa purgabilia. Ergo illa confagratio non sufficit ad eorum purificationem.

Respondet dicendum, quod ignis ille finalis confagrationis quantum ad hoc quod iudicium præcedet, ager ut instrumentum divine iustitiæ, & iterum per virtutem naturalem ignis. Quantum ergo pertinet ad virtutem naturalem ipsius, similiter ager in malos, & bonos, qui vivi reperientur; utrumque corpora incinerent resolvendo; in quantum vero ager ut instrumentum divine iustitiæ, diversimode ager in diversos quantum ad sensum poenæ. Mali enim per actionem ignis cruciabantur; boni vero, in quibus nihil purgandum invenitur, omnino nullo dolore ex igne sentiant, sicut nec pueri senserunt in camino ignis, Dan. 1. 11. Quamvis eorum corpora non servabuntur integra, sicut puerorum servata fuerunt; & hoc divina virtute fieri poterit ut sine doloris cruciatu resolutionem corporum patiantur. Boni vero in quibus aliquid purgandum reperitur, sentient cruciatum doloris ex illo igne, plus vel minus, pro meritum diversitate. Sed quantum ad actum quem post iudicium ille ignis habebit: in damnatos tantum ager: quia boni omnes habebunt corpora impassibilia.

Ad primum ergo dicendum, quod consumptio ibi accipitur non pro annihilatione, sed pro resolutione in cinerem.

Ad secundum dicendum; quod bonorum corpora, quamvis in cinerem resolvantur per ignem, non tamen ex hoc dolorem sentiant, sicut nec pueri in fornace Babylonica existentes; & quantum ad hoc est dissimile de bonis, & malis.

Ad tertium dicendum, quod elementa in corporibus humanis existentia purgantur

per ignem etiam in corporibus electorum; sed hoc per divinam virtutem fiet sine cruciatu doloris.

Ad quartum dicendum, quod ignis ille non ager tantum secundum naturalem elementum virtutem, sed etiam ut divina iustitiæ instrumentum.

Ad quintum dicendum, quod tres sunt cause quare subito illi qui vivi reperientur, purgari poterunt. Una est, quia in eis pauca purganda inveniuntur; cum terroribus, & persecutionibus præcedentibus fuerint purgati. Secunda causa est, quia & vivi, & voluntarii poenam sustinebunt; poena autem in hac vita voluntarie suscepta multo plus purgat quam poena post mortem inflata, sicut patet in Martyribus: quia si purgandum quid in eis invenitur, passionis fæce tollitur, ut Augustinus dicit (Lib. de unico baptis. cont. Petil. cap. xlii. 1. à med.) cum tamen poena martyrii sit brevis in comparatione ad poenam que in purgatorio sustinetur. Tertia est, quia calor ille recuperabit in intensione, quantum amittit in temporis brevitate.

ARTICULUS IX. 328

Utrum ille ignis involvet reprobos.

Ad nonum sic proceditur. Videtur quod ille ignis non involvet reprobos. Quia super illud Malach. 1. 11. *Purgabit filios Levi,* dicit Glossa: quod, est ignis consumens malos, & ignis confans bonos. & super illud I. Cor. 11. *Uniuscujusque opus ignis probabit,* dicit Glossa (ord.) *Duos ignes, legimus futuros: unum, quo purgabit electos, & præcedet iudicium; alterum, qui reprobos cruciabit.* Sed hic est ignis inferni: qui malos involvet; primus autem est ignis finalis confagrationis. Ergo ignis finalis confagrationis non erit ille qui malos involvet.

2. Præterea. Ille ignis Deo obsequetur in purificatione mundi. Ergo remunerari debet, aliis elementis remuneratis; & præcipue cum ignis sit nobilissimum elementorum. Non ergo videtur quod in infernum debeat deici ad poenam damnatorum.

3. Præterea. Ignis qui malos involvet, erit ignis inferni. Sed ignis ille ab initio mundi preparatus est damnatis: unde Matth. xxv. 41. dicitur: *(a) Ite maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo &c. & Isa. xxx. 33. Preparatus est ab heri Torbet, à Rege preparata &c.* Glossa (interl. Hieron.) *ab heri, id est ab initio; Torbet, id est vallis gehenna.* Sed ignis ille finalis confagrationis non fuit ab initio preparatus, sed ex concursu mundanorum ignium generabitur. Ergo ille ignis non est ignis inferni, qui reprobos involvet.

(a) *Vulgata* Discedite à me maledicti.

In contrarium est quod in Psal. xcvi. 3. de illo igne dicitur: *Inflamabit in circuitu inimicos ejus.*

Præterea. Daniel. vii. 10. dicitur: *Fluvius igneus, rapidusque egredietur & facie ejus* Glossa (interl. Hieron.) *Ut peccatores traheret in gehennam;* loquitur autem auctoritas de illo igne de quo nunc est mentio, ut patet per quamdam Glossam (interl. sup. illud, *Thronus ejus*) que ibi dicit: *Ut malos puniat, & bonos purget.* Ergo ignis finalis confagrationis in infernum cum reprobis demergetur.

Respondeo dicendum, quod tota purgatio mundi, & innovatio ad purificationem, & innovationem hominis ordinabitur. Et ideo oportet ut mundi purgatio, & innovatio purificationis, & innovationi humani generis respondeat. Humani autem generis purgatio quædam erit quod mali segregabuntur à bonis. Unde dicitur Luc. 11. 17. *Cujus venis abram in manu ejus; & purgabit aream suam, & congregabit triticum, id est electos, in horreum suum, paleas autem, id est reprobos, comburet igne inextinguibili.* Unde & ita erit de purificatione mundi, quod quicquid erit turpe, & sordidum, in infernum cum reprobis mittetur; quicquid vero pulchrum, & nobile, reservabitur in superioribus ad gloriam electorum; & ita etiam erit de illo igne confagrationis, sicut dicit Basilus super illud Psal. xxviii. *Vox Domini incendit flammam ignis* (Hom. 1. in hunc Psal. inter med. & fi.) quia quoad calidum usum, & quantum ad id quod in igne grossum reperitur, descendet ad inferos in poenam damnatorum; quod vero est ibi subtile, & lucidum, remanebit superius ad gloriam electorum.

Ad primum ergo dicendum, quod ignis qui purgabit electos ante iudicium, erit idem cum igne confagrationis mundi; quamvis quidam contrarium dicant. Convenit enim ut cum homo sit pars mundi, eodem igne purgetur homo, & mundus. Dicuntur autem duo ignes, qui purgabit bonos, & qui cruciabit malos, & quantum ad officium, & aliquo modo quantum ad substantiam: quia non tota substantia ignis purgantis in infernum detruetur, ut dictum est (in corp.)

Ad secundum dicendum, quod in hoc ille ignis remunerabitur quod illud quod est grossum in eo, separabitur ab ipso, & retrudetur in infernum.

Ad tertium dicendum, quod sicut gloria electorum post iudicium erit major quam antea; ita & poena reproborum. Et ideo sicut claritas superiori creaturæ addetur ad augmentandam gloriam electorum; ita etiam quicquid est turpe in creaturis, retrudetur in infernum

ad